

PROJEKT ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWY
- KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA OBSZARU WOKÓŁ KOŚCIOŁA W GNOJNIKU -

INWESTOR: Parafia Rzymskokatolicka p. w. Św. Marcina Bpa w Gnojniku
32-864 Gnojnik
NIP 869-14-05-151
REGON 040060809

FAZA PROJEKTU: KONCEPCJA ARCHITEKTONICZNO-KRAJOBRAZOWA

AUTORZY PROJEKTU: mgr inż. Marta Chrzęszczyk, architekt krajobrazu
mgr inż. Agnieszka Wieliczko, architekt krajobrazu

MARZEC 2011

SPIS TREŚCI:

I CZĘŚĆ OPISOWA:

1. PRZEDMIOT, CEL, ZAKRES RZECZOWY I TERTORIALNY, PODSTAWA OPRACOWANIA	3
2. STAN BADAŃ	3
3. ZASÓB - KONCEPCJA PROGRAMOWO-PRZESTRZENNA	3
3.1. SCHEMAT FUNKCJONALNY	3
3.2. SCHEMAT KOMUNIKACYJNY	4
3.3. SCHEMAT NASADZEŃ ZIELENI	4
3.4. SCHEMAT WIDOKOWY	4
4. KIERUNKI I ZAŁOŻENIA KSZTAŁTOWANIA KRAJOBRAZU SAKRALNEGO - - OTOCZENIA KOŚCIOŁA. IDEA, PRZEZNACZENIE, LOKALIZACJA, FUNKCJA, KOMPOZYCJA.	5
5. SZCZEGÓŁOWE ROZWIĄZANIA ARCHITEKTONICZNE	6
6. KOMPOZYCJA I DOBÓR GATUNKOWY ZIELENI	10
7. ZAKOŃCZENIE. ROKOWANIA. ZARYS DALSZYCH DZIAŁAŃ	12

II CZĘŚĆ RYSUNKOWA:

- Plansza nr 1.** - KOMPOZYCJA – RZUT ZAŁOŻENIA, SKALA 1:500
- SCHEMAT FUNKCJONALNY
- SCHEMAT KOMUNIKACYJNY
- Plansza nr 2.** - WIDOK Z LOTU PTAKA
- WIZUALIZACJE WYBRANYCH OBSZARÓW
- SCHEMAT NASADZEŃ ZIELENI
- SCHEMAT WIDOKOWY
- Plansza nr 3.** - ELEMENTY MAŁEJ ARCHITEKTURY: KAPLICZKA, ŁAWKA, LAMPA
- PRZEKROJE PRZEZ TEREN
- Plansza nr 4.** - LOKALIZACJA NASADZEŃ ZIELENI
- DOBÓR GATUNKOWY

1. PRZEDMIOT, CEL, ZAKRES RZECZOWY I TERTORIALNY, PODSTAWA OPRACOWANIA.

Przedmiotem pracy jest obszar zlokalizowany w [województwie małopolskim](#), w [powiecie brzeskim](#), w Gminie Gnojnik na terenie miejscowości Gnojnik, w otoczeniu kościoła p.w. Matki Bożej Fatimskiej.

Celem projektu jest stworzenie koncepcji zagospodarowania terenu.

Zakres rzeczowy - uszczegółowiona koncepcja architektoniczno – krajobrazowa z doborem gatunkowym zieleni niskiej i wysokiej.

Zakres terytorialny – działki o nr: 103/11, 103/12, 103/20, 103/21, 103/22, 103/23, 103/30

Podstawa opracowania:

- Zlecenie ze strony Parafii Rzymskokatolickiej pw. Św. Marcina Bpa w Gnojniku
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Gnojnik
- Podkład geodezyjny – mapa do celów projektowych

2. STAN BADAŃ.

Materiały źródłowe oraz opracowania wykorzystane w niniejszej pracy dotyczą ogółu zagadnień związanych z dziedzictwem przyrodniczym i kulturowym Małopolski.

Opracowania dotyczące szeregu zagadnień związanych z projektowaniem regionalnym to: "Architektura krajobrazu" autorstwa Janusza Bogdanowskiego, Marii Łuczyńskiej-Bruzdy i Zygmunta Novaka, „Elementy naturalne środowiska. Teoria i zasady projektowania architektoniczno-urbanistycznego” Marii Łuczyńskiej-Bruzdy, „Architektura i planowanie wsi” W. Wieczorkiewicza. Pomocne okazały się książki i albumy przedstawiające ginące piękno polskiego krajobrazu: "Małopolska architektura drewniana" pod red. J. Daranowskiej-Łukaszewskiej, "Drewno i architektura. Dzieje budownictwa drewnianego w Polsce" G. Ruszczuk, „Budownictwo ludowe w Polsce” M. Pokropka, „Dom mieszkalny na polskiej wsi” I. Tłoczka i "Budownictwo ludowe w Polsce" T. Czerwińskiego.

Z zakresu aktywizacji regionalnej wsi i małych miejscowości pomocną okazała się pozycja „Współczesna agora” M. Kowickiego a ponadto: „Ściany i bramy w krajobrazie” P. Patoczki oraz „Treść krajobrazu kulturowego w jego kształtowaniu i ochronie” K. Dąbrowskiej-Budziło.

3. ZASÓB - KONCEPCJA PROGRAMOWO-PRZESTRZENNA.

3.1. SCHEMAT FUNKCJONALNY.

Na obszarze objętym opracowaniem wyznaczono trzy strefy odpowiadające następującym funkcjom terenu:

- strefę sacrum obejmującą budynek kościoła wraz z jego najbliższym otoczeniem,
- strefę rekreacji obejmującą ciek wodny wraz z jego najbliższym otoczeniem,
- strefę komunikacji obejmującą parking przed kościołem i miejsca postojowe wzdłuż drogi lokalnej.

Oznaczenie różnych funkcji, które bądź to już istnieją lub też mają być wprowadzone na teren działki kościelnej, ma na celu ucytelnienie układu urbanistycznego terenu, na który składają się:

lokalizacja budynków (kościół, plebania), elementów małej architektury (kapliczek, ławek, lamp, stojaków rowerowych), analiza ukształtowania terenu (spadki, skarpy, pochylnie) i ich relacje przestrzenne. Podział na strefy stanowi więc główną wytyczną do projektu zagospodarowania terenu, co wyraża się w kompozycji o charakterze wnętrza krajobrazowych.

3.2. SCHEMAT KOMUNIKACYJNY.

Czytelny układ komunikacyjny obszaru objętego projektem stanowi ważny element w zarządzaniu terenem i w jego użytkowaniu. Wyznaczono pięć wejść na teren, z których dwa stanowią wjazd na parking przeznaczony dla wszystkich użytkowników oraz jeden wjazd na plebanię. Pozostałe dwa wejścia stanowią lokalne „bramy” prowadzące na teren kościelny, przeznaczone dla pieszych. Nawierzchnie parkingów – drogi jezdne i miejsca postojowe obejmują znaczną część terenu i są elementem osobnego projektu branżowego. ¹Teren wyposażono w ścieżki piesze i pieszo-rowerowe, zlokalizowane w strefie rekreacji - w pobliżu cieką wodnego i w strefie sacrum – w otoczeniu kapliczek.

3.3. SCHEMAT NASADZEŃ ZIELENI.

Szczegółowy plan nasadzeń zieleni wynika ze schematu wyznaczającego strefy nasadzeń zieleni wysokiej – drzew, zieleni niskiej – krzewów oraz nawierzchni trawiastych. W oparciu o schemat funkcjonalny rozróżniono następujące typy:

- zielen na parkingu
- zielen przy cieką wodnym
- zielen przy kapliczkach
- zielen na skarpie
- zielen – rabata swobodna.

Dobór gatunkowy wynika z warunków siedliskowych, terenowych a także funkcji, jaką ma spełniać konkretny obszar. Ze względu na dość trudne warunki atmosferyczne panujące na obszarze projektowym, zdecydowano o doborze gatunków odpornych na niekorzystne działanie wiatru i suszę.

3.4. SCHEMAT WIDOKOWY.

Analiza powiązań widokowych wykazała, iż dominującym elementem w krajobrazie jest bryła kościoła z wertykalną elewacją i umiejscowieniem niemal na środku działki pozbawionej zieleni i sąsiedztwa innych budynków. Pobliskie domy stanowią jedynie akcenty widokowe i wpisują się w otaczający krajobraz. Dominacja taka może mieć charakter zarówno pozytywny jak i negatywny. Budynek kościoła stanowi punkt centralny obszaru, a jego znaczące gabaryty osłabiają nieco wartość krajobrazu zastanego – krajobrazu wsi, dojrzałej zieleni łąkowej i naturalnego ukształtowania terenu. Wynika z tego, iż w procesie projektowania należy wziąć pod uwagę wytyczną zakładającą subtelne „zmiękczenie” tkanki budowlanej obszaru.

---

1 [w]: PROJEKT BUDOWLANÝ PARKINGU WRAZ WJAZDAMI I CHODNIKAMI ZE SCHODAMI ZEWNĘTRZNYMI Z PLANOWANĄ LOKALIZACJĄ NA DZIAŁKACH NR 103/21, 103/22, 103/23 W OBRĘBIE EWIDENCYJNYM GNOJNIKI, GMINA BRZESKO „Nadzory Inwestycyjne Jacek Legutko” Maszkienice 368 , 32-8828 Biadoliny Szlacheckie

4. KIERUNKI I ZAŁOŻENIA KSZTAŁTOWANIA KRAJOBRAZU SAKRALNEGO - - OTOCZENIA KOŚCIOŁA. IDEA, PRZEZNACZENIE, LOKALIZACJA, FUNKCJA, KOMPOZYCJA.

Idea

„Charakterystycznym elementem krajobrazu wiejskiego w Polsce są świątynie oraz inne obiekty architektoniczne związane z kultem religijnym. Kościoły i cerkwie sytuowano w centralnym miejscu osiedla lub na wzniesieniu, tak by mogły górować nad zabudową wiejską. Ogródzony plac, na którym stała świątynia, pełnił w przeszłości funkcję cmentarza grzebalnego, na którym stała także dzwonnica, kostnica, czasami kapliczki i krzyże wotywnie. Cały zespół sakralny otaczał wieniec drzew (zwykle lipy, wiązy, jesiony, dęby), które stanowiły zabezpieczenie świątyni przed podmuchami wiatr.”²

Ideą niniejszej koncepcji jest stworzenie projektu zagospodarowania terenu o funkcji sakralnej. Przytoczony powyżej cytat stanowi odnosi się do tradycji budowania kościołów. Dziś budowanie świątyń często odbiega od zasad zakorzenionych w tradycji. Przybywa kościołów lokalizowanych na terenie jednej wsi lub miasteczka i budowanie ich wyłącznie na wzgórzu czy w centralnym punkcie osady nie jest możliwe. Ponadto forma architektoniczna obiektów oraz wyposażenie wnętrz często odbiegają od modelu ukształtowanego w przeszłości. Mamy więc do czynienia z przeobrażeniami na wielką skalę a być może nawet z krystalizowaniem się nowej, mniej lub bardziej spójnej, wizji architektury sakralnej. Mimo to, czerpanie z tradycji zawsze pozostaje ważną wytyczną dla projektanta i powinno stanowić punkt odniesienia w procesie kształtowania przestrzeni.

Przeznaczenie

Obszar otaczający kościół ma służyć parafianom i pracownikom parafii. Przewidziane rozwiązania architektoniczno-krajobrazowe zapewniają komfortowe użytkowanie zarówno w sytuacji tradycyjnych zgromadzeń (msze święte) jak i w sytuacjach związanych z czasowymi obrzędami (procesje). Poprzez zagospodarowanie obszaru wokół ciek w wodnego wprowadza się dodatkową funkcję – funkcję rekreacyjną, co powoduje rozszerzenie tradycyjnej formy urządzania terenów przykościelnych. Jasność funkcji i czytelność kompozycji mają zapewnić bezpieczne poruszanie się po terenie. Rozległa powierzchnia działki umożliwia wydzielenie na obszarze wnętrza krajobrazowych a zarazem odseparowanie funkcji sacrum od profanum.

Lokalizacja, Funkcja, Kompozycja

Teren projektowy zlokalizowany jest w województwie małopolskim, w powiecie brzeskim, w Gminie Gnojnik na terenie miejscowości Gnojnik, nieopodal drogi krajowej nr 75. Działka, na której umiejscowiony jest kościół stanowi teren o nachyleniu pd-wsch, wznosząc się ku pn-zach. Teren ten zostanie wyrównany, z wyjątkiem skarp z tyłu budynków oraz nachyleń skarp – brzegów ciek w wodnego. Centralny punkt działki zajmuje budynek kościoła oraz budynek plebanii. Elewacje frontowe obu budynków umiejscowione są równolegle do krawędzi drogi. Pomiedzy budynkami a drogą zlokalizowano parking na ok. 450 miejsc. Miejsca postojowe (ok. 45) znajdują się także wzdłuż drogi

---

²Czerwiński T., *Budownictwo ludowe w Polsce*, MUZA s.a., Warszawa 2006

lokalnej, prostopadłej do drogi krajowej. Pozostałe 10 miejsc postojowych przewidzianych jest dla pracowników plebanii. Wokół kościoła zaprojektowano utwardzony plac z odchodzącymi od niego ścieżkami pieszymi oraz jedną drogą jezdnią ewakuacyjną. Główna ścieżka prowadząca z parkingu do głównego wejścia do kościoła stanowi formę alei obsadzonej drzewami. Pozostałe trzy ścieżki piesze o szer. 3 m łączą teren projektowy z terenem zlokalizowanym poza jego granicami po stronie pd-wsch., pd-zach. i pn.-zach. Wzdłuż strumienia zaprojektowano dwie ścieżki piesze o szer. 1,5 m.

Obszar będący otoczeniem kościoła podzielono na wnętrza krajobrazowe, których formę granic stanowią pasy zadrzewień i zakrzewień.

- PARKING:

Teren parkingu obsadzono drzewami o wys. 5-6 m i podobnej szer. korony. Główne wejście z parkingu do kościoła stanowi „brama” utworzona z wyższych drzew – ok. 12-metrowych. Pomiędzy drogą krajową a parkingiem zaprojektowano trzy symboliczne drzewa – lipy.

- CIEK WODNY:

Teren otaczający ciek wodny to strefa rekreacji z roślinnością typową dla siedlisk łągowych – z olszą, wierzbą, kaliną. Zwarty pas drzew i krzewów oddziela tę przestrzeń od przestrzeni sacrum.

- OTOCZENIE KOŚCIOŁA I KAPLICZEK:

W najbliższym otoczeniu kościoła zaprojektowano wyłącznie zieleni niską, z przewagą krzewów kwitnących. Tuż przy północnej elewacji kościoła zaprojektowano pergole z pnączem ceniolubnym – hortensja pnącą.

- SKARPA ZA KOŚCIOŁEM:

Skarpa za kościołem stanowi tło dla kapliczek, które zlokalizowane są u jej podnóża. Zaprojektowano tu głównie krzewy płozące, umacniające stoki oraz krzewy kwitnące, będące dopełnieniem funkcji procesyjnej związanej z kapliczkami Maryjnymi.

- RABATA – ŻYWOPŁOT SWOBODNY:

Rabata ta zlokalizowana jest w bezpośrednim sąsiedztwie cmentarza, wzdłuż ogrodzenia. Z uwagi na możliwość rozbudowy cmentarza zaprojektowano tu gatunki krzewów o małych wymaganiach pielęgnacyjnych. Są to krzewy tworzące luźny, nieformowany żywopłot.

5. SZCZEGÓŁOWE ROZWIĄZANIA ARCHITEKTONICZNE.

Szczegółowe rozwiązania architektoniczne dotyczą elementów małej architektury. Są to:

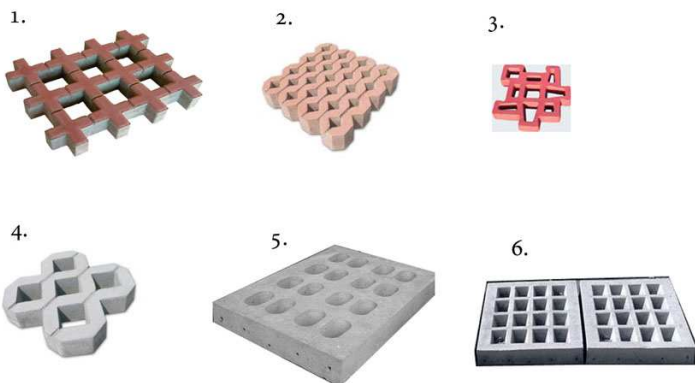
- NAWIERZCHNIE UTWARDZONE, ELEMENTY BETONOWE:

Ścieżki piesze:

Kostka brukowa Appia antica, kolor żółto-szary melanż, powierzchnia postarzana. Wymiary: 22,6x19,2 cm, 19,2x15 cm, 19,2x11,3 cm Producent: Semmelrock STEIN+DESIGN

Mozaiki betonowe do umocnienia brzegów cieków wodnych:

Mozaiki układane na warstwie filtracyjnej, zabezpieczającej podłoże przed wymywaniem cząstek gruntu.

- LAMPY:

Lampa wysoka LondonBig NOR 491N
Producent: NORLYS

Lampa niska LondonBig NOR 485
Producent: NORLYS

Oświetlenie posadzkowe, oprawa CIRCO 00487
Producent BOLTHI

Rozmieszczenie oświetlenia przedstawia Plansza nr 4.

- ŁAWKI, SŁUPKI:

Projekt indywidualny – w fazie koncepcyjnej.

Projekt katalogowy:

Ławka Tunis
Producent: Komserwis

Projekt katalogowy:

Słupek Area
Producent: Komserwis

- KAPLICZKI:

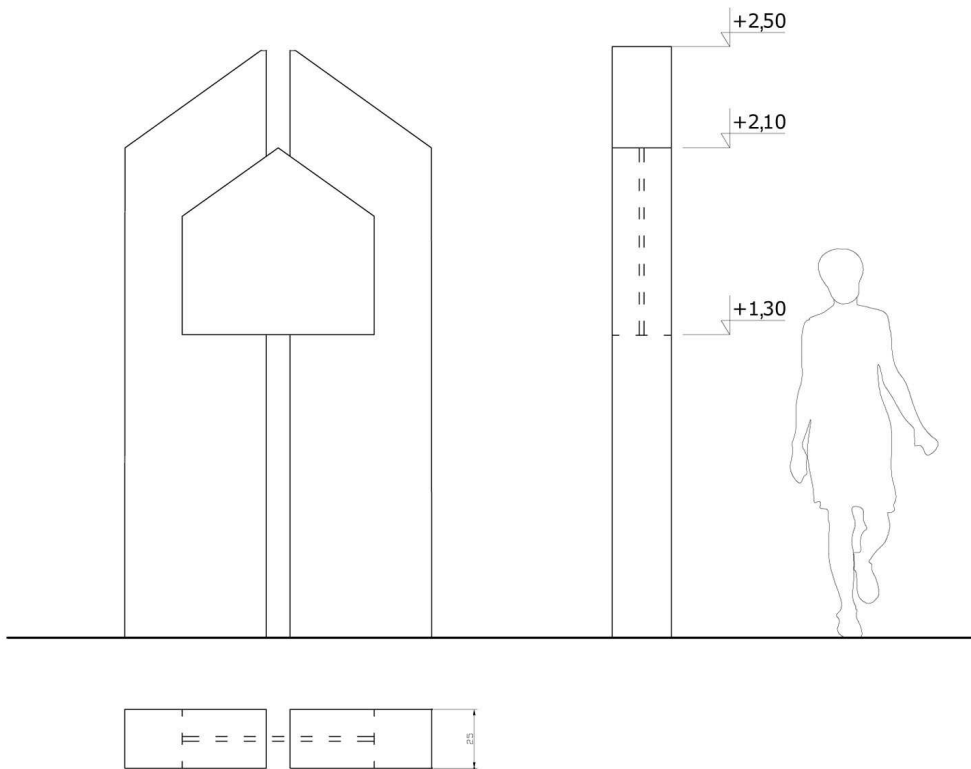
Projekt indywidualny – w fazie koncepcyjnej.

Forma architektoniczna kapliczki nawiązuje do bryły budynku kościoła. Stanowi prosta formę zaprojektowaną z dwóch płyt piaskowca o gr. 25 cm i wys. 250 cm. Płyty posiadają wycięcie służące umieszczeniu wewnątrz niego tablicy witrażowej, przedstawiającej scenę opartą na rozważaniu Radości Matki Bożej.

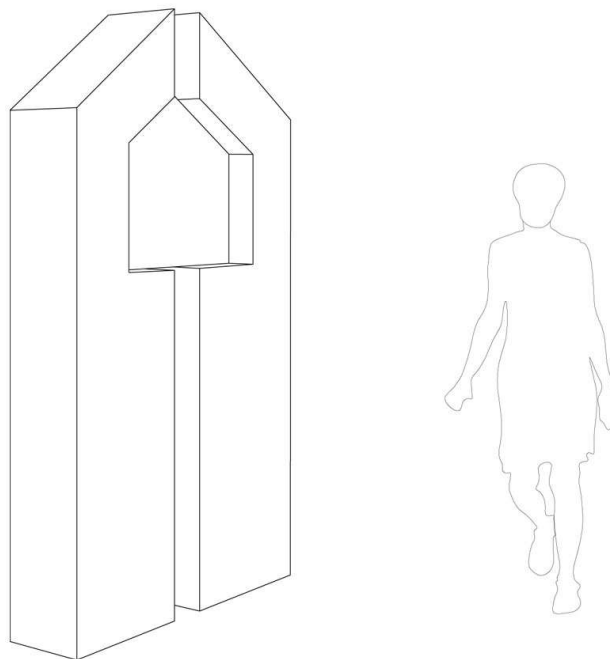
Szczegółowy projekt techniczny posadowienia płyt kamiennych oraz mocowania poszczególnych elementów należy do osobnego opracowania, tj. projektu wykonawczego.

Projekt plastyczny poszczególnych scen, przedstawionych za pomocą techniki witrażowej stanowi osobny element opracowania, tj. projektu wykonawczego.

Kapliczka – schemat - elewacja frontowa.

Kapliczka – schemat – perspektywa.

6. KOMPOZYCJA I DOBÓR GATUNKOWY ZIELENI.

Zaprojektowane kompozycje zieleni stanowią ważny element w procesie podziału funkcjonalnego terenu objętego opracowaniem. Każda z grup zieleni dopełnia określoną przestrzeń i niejako wydziela poszczególne wnętrza krajobrazowe. Spełnia ponadto rozmaite funkcje – począwszy od osłaniania (wzdłuż drogi) przez umacnianie (skarpy), dostarczanie cienia (wierzby nad ciekim wodnym) do dekoracji (krzewy kwitnące przy kapliczkach) i współlistnienia z architekturą oraz urbanistyką terenu (podkreślenie i rytmizacja przestrzeni parkingu, wydzielenie alei prowadzącej do głównego wejścia do kościoła).

Plan nasadzeń i pokrój roślin przedstawia Plansza nr 4.

Dobór gatunkowy przedstawia się następująco:

Lp.	Nazwa polska	Nazwa łacińska + odmiana	Ilość (szt.)	Uwagi
ZIELEŃ NA PARKINGU:				
1	Głóg pośredni	Crataegus x media 'Paul's Scarlet'	30	Li. ciemnozielone
2	Klon jesionolistny lub: Klon jawor	Acer negundo 'Odessanum' lub: Acer pseudoplatanus 'Brilantissimum'	34	FORMA PIENNA! Li. żółte
3	Lipa drobnolistna	Tilia cordata 'Greenspire'	3	Li. srebrzystozielone
4	Mahonia pospolita	Mahonia aquifolium 'Smaragd'	50	Krz. zimozielony
5	Tawuła japońska	Spiraea japonica 'Genpei'	90	Krz. płożący
6	Pięciornik krzewiasty	Potentilla fruticosa 'Blink'	80	Kw. kremowe
7	Barwinek mniejszy	Vinca minor 'Gertrude Jekyll'	60	Był. zimozielona
8	Jałowiec sabiński	Juniperus sabina 'Variegata'	25	Krz. iglasty
9	Jałowiec sabiński	Juniperus sabina 'Blaue Donau'	25	Krz. iglasty
ZIELEŃ PRZY CIEKU WODNYM:				
10	Robinia akacyjowa lub: Wierzba 'Erythroflexuosa'	Robinia pseudoacacia 'Frisia' Salix 'Erythroflexuosa'	4 4	Li. żółte Pędy dekoracyjne
11	Olsza czarna	Alnus glutinosa 'Pyramidalis'	8	Li. ciemnozielone
12	Wierzba płacząca	Salix x sepulcralis 'Chrysocoma'	3	
13	Kalina koralowa	Viburnum opulus 'Compactum'	60	Kw. białe
14	Bez czarny	Sambucus nigra 'Guincho purple'	15	Li. ciemnopurpurowe
15	Wierzba purpurowa	Salix purpurea 'Nana'	20	Li. srebrzystoszare
16	Jaśminowiec	Philadelphus 'Virginal'	25	Kw. białe, pachnące

ZIELEŃ NA SKARPIE:				
17	Suchodrzew tatarski	Lonicera tatarica 'Arnold Red'	6	
18	Oliwnik wąskolistny	Eleagnus angustifolia	4	
19	Irga płoząca	Cotoneaster horizontalis	450	
20	Berberys Thunberga	Berberis thunbergii 'Atropurpurea'	6	
20	Berberys Thunberga	Berberis thunbergii 'Kórnik'	6	
21	Jałowiec płozący	Juniperus horizontalis 'Wiltonii'	450	Ig. niebiesko-zielone
22	Trzmielina Fortune'a	Euonymus fortunei 'Emerald Gaiety'	40	Bylina płoząca
RABATA SWOBODNA:				
23	Świdośliwa kanadyjska	Amelanchier lamarckii	12	Żywopłot swobodny
24	Dereń biały	Cornus alba 'Spaethii'	12	Żywopłot swobodny
25	Jałowiec sabiński	Juniperus sabina 'Tamariscifolia'	180	
26	Jałowiec sabiński	Juniperus sabina 'Variegata'	180	
27	Pięciornik krzewiasty	Potentilla fruticosa 'Red Ace'	80	
28	Pięciornik krzewiasty	Potentilla fruticosa 'Blink'	80	
ZIELEŃ PRZY KAPLICZKACH:				
29	Tawuła nipponńska	Spiraea nipponica 'Snowmound'	12	Kw. Białe, V-VI
30	Tawuła japońska	Spiraea Japonia 'Genpei'	30	Kw. Biało-róż., VII-VIII
31	Jodła kalifornijska	Abies concolor	2	
32	Jabłoń	Malus 'Ola'	4	
33	Tawuła japońska	Spiraea Japonia 'Goldflame'	30	Li. żółte
34	Lilak Meyera	Syringa Meyeri 'Palibin'	20	
35	Kostrzewa popielata	Festuca glauca	80	Trawa ozdobna
36	Hortensja pnąca	Hydrangea anomala	8	Pnącze cieniophilne

7. ZAKOŃCZENIE. ROKOWANIA. ZARYS DALSZYCH DZIAŁAŃ.

Ideą niniejszej koncepcji jest stworzenie projektu zagospodarowania terenu o funkcji sakralnej. Efektem prac projektowych jest spójna kompozycja w postaci układu urbanistycznego z doбором materiału roślinnego oraz projektem małej architektury. Faza projektu – koncepcja zakłada stworzenie ram kompozycyjnych, z podziałem na wnętrza architektoniczno-krajobrazowe. Z przeprowadzonych analiz wynikają określone funkcje, proporcje, gabaryty i forma obiektów. Dobór gatunków zieleni wynika z konieczności zastosowania roślin o niewielkich wymaganiach i odporności na niekorzystne warunki. Konsekwentne wdrażanie poszczególnych elementów – zarówno w kwestii układu urbanistycznego jak i elementów małej architektury i zieleni – prowadzić będzie do realizacji idei spójności w kształtowaniu krajobrazu naturalno-kulturowego.

Kolejnym etapem zagospodarowania obszaru jest sporządzenie projektów budowlano-wykonawczych, które stanowią rozwinięcie i uzupełnienie niniejszej koncepcji.

Wszelkie zmiany w projekcie należy uzgodnić z autorem koncepcji.

Opracowanie:

mgr inż. Marta Chrzęszczyk, architekt krajobrazu